

Sopimus kumppanuudesta Ilomantsin kunnan ja Pohjois-Karjalan biosfäärialueen välillä

Sopijaosapuolet

Pohjois-Karjalan biosfäärialue ja Ilomantsin kunta

Tausta

Biosfäärialueet ovat kestävän kehityksen mallialueita, jotka kuuluvat YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö UNESCO:n maailmanlaajuiseen ”Ihminen ja biosfääri”, Man and Biosphere MAB -ohjelmaan. Hallitusten välisen MAB-ohjelman käytännön toiminta hoidetaan kunkin maan kansallisten päätösten kautta, ja toiminnan tulee palvella kestävän kehityksen linjauksia.

Maailmanlaajuisesti biosfäärialueita on 134 maassa yhteensä 748. Suomessa biosfäärialueita on kaksi: Saaristomeren ja Pohjois-Karjalan biosfäärialueet. Pohjois-Karjalan biosfäärialue, josta käytetään myös nimeä UNESCO:n kestävän kehityksen yhteistyöalue, hyväksyttiin UNESCO:n ohjelmaan vuonna 1992. Alueeseen kuuluvat Ilomantsin kunta, Lieksan kaupunki ja Joensuun Tuupovaaran kaupunginosa, mutta biosfäärialuetoimintaa on koko maakunnassa.

Yhteistyön periaatteet ja tavoitteet

Kumppanuusyhteistyön periaatteet ovat sitoutuminen yhdessä sovittuihin kestävän kehityksen tavoitteisiin sekä yhteistyö ja alueellinen toiminta, jossa otetaan huomioon biosfäärialueen erityispiirteet ja sen tarjoamat mahdollisuudet.

Biosfäärialuetoiminnan tavoitteena on kehittää laajasti sovellettavia alueellisia toimintatapoja, jotka ottavat huomioon luonnon, talouden, kulttuurin ja yhteisöt sekä tuoda esille yhteisöjä ja toimijoita, jotka ovat alueellisesti merkittäviä kestävän kehityksen tekijöitä.

Sopimus on mahdollistava: sen kautta etsitään kestävän kehityksen yhteistyön tapoja ja mahdollisuuksia, kuten hankeyhteistyötä, yrityskumppanuuksien edistämistä, markkinointia, viestintää ja näkyvyyttä.

Keskeiset Ilomantsin kuntastrategian lähtökohdat yhteistyölle

Ilomantsin vuonna 2023 päivitetyn kuntastrategian painopisteet ovat hyvinvointi, elinvoima ja talous. Strategia linjaa, että Ilomantsi on hyvä paikka elää. Kuntastrategian mukaisesti kunta ottaa toiminnassaan huomioon kestävän kehityksen. Toimivat kuntapalvelut ovat keino huolehtia asukkaiden hyvinvoinnista. Kunnan elinvoima on yhdistelmä yrittäjyyttä, osaavaa työvoimaa, digitalisaation hyödyntämistä ja yhteiselosta ympäristön kanssa. Yrittäjyys perustuu alueen

luontaisille vahvuuksille. Tasapainoinen talous on hyvinvoivan kunnan perusta. Luonnon läheisyys yrittäjien tukeminen ja karjalainen kulttuuri ovat strategian lähtökohtia. Kuntastrategian mukaisesti Ilomantsi on sitoutunut hyödyntämään luonnonvaroja mahdollisimman kestävästi ja elämään tasapainossa ympäristön kanssa.

Konkreettisia yhteistyön muotoja

Biosfäärialueen keskeinen tavoite on ihmisen ja luonnon yhteiselo ja toimintamahdollisuus samoilla alueilla, mikä huomioidaan yhteistyömuotojen sisällöissä.

Ilomantsi on Hinku- ja KETS -kunta

Ilomantsin kunta on liittynyt Kohti hiilineutraalia kuntaa (HINKU) -hankkeeseen kunnanvaltuuston 1.12.2014 §:ssä 45 tekemällä päätöksellä ja kunta-alan energiatehokkuussopimukseen (KETS) kunnanvaltuuston 13.3.2023 §:n 3 päätöksellä. HINKU-työskentelyllä haetaan kuntien toimia ja linjauksia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.

KETS-sopimuksen tavoitteena on energiankäytön vähentäminen ja energiatehokkuuden parantaminen. Energiansäästötavoite vuoden 2025 kestävä KETS-kauden loppuun on 7,5 % kunnan vuoden 2023 energiankäytöstä.

Ilmastopäästöjen vähentämiseksi kunta pyrkii lisäämään uusiutuvan energian käyttöä ja edistämään kiertotaloutta. Paikallisia yrityksiä ja asukkaita kannustetaan ilmastotekoihin. Biosfäärialueyhteistyö pyrkii edistämään hankkeita, jotka tukevat edellä mainittuja tavoitteita.

Alueen saavutettavuus

Kunnossa oleva infra on keskeinen tekijä myös biosfäärialueen saavutettavuudelle. Ympäristönäkökulmien huomioimiseksi edunvalvonnan on pidettävä huolta toimivan joukkoliikenteen säilymisestä työmatka- ja matkailuliikenteen turvaamisesta. Edunvalvonnan yhteistyö painottuu infran ja joukkoliikenteen ylläpitoon. Ilman toimivaa tieverkostoa paikkakunnan saavutettavuus kaikilla sektoreilla kärsii. Toimiva joukkoliikenne tukee työ- ja vapaa-ajan matkustamista sekä kestävä elämäntapaa.

Koko Ilomantsin alueen kattava valokuituverkko mahdollistaa digitalisaation hyödyntämisen sekä vakituisille että kausiasukkaille. Se luo mahdollisuuksia etätöntelemiseen ja monipaikkaiseen asumiseen, ja on myös osa paikkakunnan pitovoimaa mahdollistamalla yritystoiminnan ja sen kehittämisen.

Biosfäärialueen kestävä kehityksen kumppanuusyhteydet

Ilomantsissa toimii useita biosfäärialueen kumppanuusyhteyksiä. Yhteyksiä yhdistää ympäristönäkökulmien huomioon ottaminen liiketoiminnassa ja sitoutuminen kestävä kehityksen

edistämiseen. Tavoitteena on lisätä tietoisuutta verkostosta ja kasvattaa verkostoon kuuluvien yritysten määrää.

Luonnon läheisyys ja ympäristöyhteistyö Koitajoen valuma-alueella

Yksi Ilomantsin kuntastrategian lähtökohdista on luonnon läheisyys. Ilomantsin alueella on lukuisia retkeilyreittejä ja Suomen pienin kansallispuisto, Petkeljärvi. Yhteistyö biosfäärialueen kanssa pyrkii edistämään keskustelua luonnonvarojen kestävästä käytöstä. Ilomantsi edistää moninäkökulmaista keskustelua ympäristöasioissa sekä luonnon monimuotoisuutta osallistumalla yhteistyöhön eri ryhmissä, kuten Koitajoki-Koitere-foorumissa, Koitereen säännöstelyn seurantaryhmässä ja Pohjois-Karjalan vesienhoidon yhteistyöryhmässä.

Koitajoki on myös vaarantuneen planktonsiian kotipaikka, ja Koitajoen siika on kansallisesti keskeinen kalalaji, sillä suurin osa Suomessa istutettavasta siicasta on Koitajoen planktonsiikakantaa. Yhteistyö Koitajoen hyväksi ylläpitää luonnonvaroja, paikallisia virkistysmahdollisuuksia sekä matkailua.

Ympäristökasvatus ja koulu yhteistyö

Koulujen opetussuunnitelmiin ja Ilomantsin varhaiskasvatussuunnitelmaan kuuluu runsaasti kestävä kehityksen, ympäristötietoisuuden ja kulttuuriperinnön näkökulmia. Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi kunta ja biosfäärialue tekevät yhteistyötä esimerkiksi teemapäivien, esittelyjen tai ilomantsilaisiin kohteisiin vierailujen muodossa.

Ilomantsin perusopetuksen globaalikasvatussuunnitelmaan kuuluu tavoitteina muun muassa aktiiviseen kansalaisuuteen, vastuunottoon ja kohtuulliseen elämäntapaan kannustaminen, kestävä kehityksen näkökulmat ja ympäristötietoisuuden lisääminen.

Karjalainen kulttuuri ja tapahtumat

Karjalaisella kulttuurilla on Ilomantsissa pitkä historia, ja Ilomantsi vaalii sitä tänäkin päivänä. Kulttuurilla rakennetaan hyvinvointia ja uutta yrittäjyyttä. Ilomantsi noudattaa maakunnallista kulttuurihyvinvoinnin suunnitelmaa omaa karjalaista taustaansa vaalien. Tästä esimerkkeinä ovat Ilomantsin Museosäätiön hoitamat Parpeinvaaran runokylä ja Möhkön ruukkialue sekä Ilomantsin Matkailuyhdistyksen kokoama 150 kilometrin pituinen Ilomantsin Sotatie.

Tapahtumilla ja kumppanuuksilla on keskeinen rooli työllisyyden, hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. Järjestöt ja kansalaiset ovat kunnan kumppaneita tapahtumien ja toiminnan järjestämisessä. Tapahtumat kasvattavat alueen elinvoimaa ja yhteisöllisyyttä kokoamalla toimijoita yhteen. Muun muassa jo perinteeksi muodostuneet Karhufestivaali ja Pogostan Hiihto ovat esimerkkejä kumppanuuksilla, järjestöjen ja yksityisten yhteistyöllä toteutuvista tapahtumista. Biosfäärialueyhteistyöllä pyritään tuomaan paikalliskulttuuria ja alueen tapahtumia

esiin, tuomaan niihin soveltuvin osin sisältöjä sekä edistämään tapahtumien kestävyttä ja vastuullisuutta.

Säännölliset tapaamiset

Ilomantsin kunnan ja biosfäärialueen välillä järjestetään säännölliset tapaamiset vuosittain, ja yhteistyötä tehdään konkreettisissa toimenpiteissä, hankkeissa ja tapahtumissa. Ilomantsin kunnan edustaja on mukana biosfäärialueen yhteistyöryhmissä.

Biosfäärialueohjelman tunnukset ja niiden käyttö

Ilomantsin kunnalla on käyttöoikeus UNESCO/MAB logoon yhdessä biosfäärialuelogon kanssa yhteiseen toimintaan liittyvissä kohteissa ja toiminnoissa. Logoja ei saa erottaa toisistaan.

Sopimuksen soveltaminen ja velvoitteet

Sopimus on molemminpuolinen tahdonilmaus yhteistyöstä. Se ei luo osapuolille taloudellisia velvoitteita tai sitoumuksia, sillä biosfäärialue ei ole sopimusoikeudellisesti tarkasteltuna oikeustoimikelpoinen osapuoli.

Kunnan konserniyhtiöillä on mahdollisuus tehdä erillinen sopimus Pohjois-Karjalan biosfäärialueen kanssa.

Ilomantsissa xx.xx.2024

Pohjois-Karjalan biosfäärialue

Lasse Okkonen
ohjausryhmän
puheenjohtaja

Vilma Lehtovaara
koordinaattori

Ilomantsin kunta

Marjut Ahokas
kunnanjohtaja

Jari Ahponen
tekninen johtaja

